

พฤติกรรมแสงและการนำสารนี้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานเผยแพร่
ในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข

นายพิทักษ์ ศิริวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-230-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019697 I15649325

INFORMATION SEEKING BEHAVIOR AND INFORMATION DISSEMINATION
OF AIDS PREVENTION AND CONTROL, CARRIED OUT BY
THE PUBLIC HEALTH MINISTRY OFFICIALS

Mr. Phitak Siriwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University
1993

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมการแสวงหาและการนำสารนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานเผยแพร่
ในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข

โดย

นายพิทักษ์ ศิริวงศ์

ภาควิชา

บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *[Signature]* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *[Signature]* ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์)

..... *[Signature]* กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล)

..... *[Signature]* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล)

..... *[Signature]* กรรมการ
(นายแพทย์ จันทกรณ์ ชูดีดำรง)

พิทักษ์ ศิริวงศ์ : พฤติกรรมการแสวงหาและการนำสารนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานเผยแพร่ ในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข (INFORMATION SEEKING BEHAVIOR AND INFORMATION DISSEMINATION OF AIDS PREVENTION AND CONTROL, CARRIED OUT BY THE PUBLIC HEALTH MINISTRY OFFICIALS)
อ.ทปรึกษา : รศ. ศจ. จันทวิมล, 137 หน้า. ISBN 974-582-230-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึง พฤติกรรมการแสวงหาและการนำสารนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานเผยแพร่ในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ การใช้แหล่งสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ วิธีการเข้าถึงแหล่งสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ อุปสรรคในการแสวงหาสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ รูปแบบการนำสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ในการปฏิบัติงานเผยแพร่ในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมจาก กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขจำนวน 243 คน แบ่งเป็นระดับบริหารจำนวน 120 คน และระดับปฏิบัติงานจำนวน 123 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แหล่งสารนิเทศ ที่เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขใช้แสวงหาสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ ได้แก่ แหล่งจากห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศ โดยใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศในหน่วยงานของตนมากที่สุด เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ระดับ มีการใช้สารนิเทศในห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศที่เป็นภาษาไทยในระดับปานกลาง ใช้สารนิเทศที่เป็นภาษาต่างประเทศ ในระดับปานกลางจาก 2 ประเภท ได้แก่ จุลสารและเอกสารทางวิชาการ นอกจากนั้นแล้ว ใช้ในระดับน้อย ในแหล่งสารนิเทศที่ไม่แยกภาษา มีการใช้ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ยกเว้นไมโครฟิล์ม และฐานข้อมูล มีการใช้ในระดับน้อย ในแหล่งสารนิเทศจากตัวบุคคล และแหล่งสารนิเทศจากสื่อมวลชน พบว่า เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ระดับ มีการใช้ในระดับปานกลางจากทุกประเภท

2. วิธีการ ที่เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขเข้าถึงสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ ในแหล่งจากห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ระดับ ใช้รายการหนังสือใหม่ ในการเข้าถึงสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์มากที่สุด และใช้ฐานข้อมูลน้อยที่สุด ในแหล่งจากตัวบุคคลพบว่า เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขระดับบริหาร เข้าถึงสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ จากการประชุมทางวิชาการมากที่สุด ในขณะที่ระดับปฏิบัติงานเข้าถึงสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ โดยการสอบถามจากเพื่อนร่วมงานมากที่สุด เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ระดับ ใช้การสอบถามจากศูนย์ให้คำปรึกษาเรื่องโรคเอดส์ทางโทรศัพท์น้อยที่สุด ในแหล่งจากสื่อมวลชนพบว่าเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ระดับ เข้าถึงสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ จากการอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด

3. อุปสรรค ที่พบมากที่สุดในการแสวงหาสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทั้ง 2 ระดับ คือสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์อยู่กระจัดกระจายยากแก่การค้นหา และคำตอบที่ได้ล่าช้าไม่ทันสมัย

4. รูปแบบ การนำสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ปฏิบัติงานเผยแพร่ ควบคุมป้องกันโรคเอดส์ พบว่ามีการใช้ทุกรูปแบบในระดับปานกลาง ยกเว้นการจัดทำโฆษณาทางรายการวิทยุ และการกระจายเสียงตามหมู่บ้านในระดับน้อย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิสิต ๒๕๓๖ ๒๕๓๗
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ๒๕๓๖

C 110357 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD: INFORMATION SEEKING BEHAVIOR / AIDS PREVENTION AND CONTROL

PHITAK SIRIWONG : INFORMATION SEEKING BEHAVIOR AND INFORMATION
DISSEMINATION OF AIDS PREVENTION AND CONTROL, CARRIED OUT BY THE PUBLIC HEALTH
MINISTRY OFFICIALS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SACHI CHANDAVIMOL 137 PP.
ISBN 974-582-230-2

The purpose of this research was to study information seeking behavior and information dissemination of AIDS prevention and control of the Public Health Ministry officials in respects of the information sources, the access to the information, the problems encountered in seeking the information and the application of the information in AIDS prevention and control carried out by the Public Health Ministry officials. The tool used in this research was a questionnaire to be completed by a sample of 243 Public Health Ministry officials. Out of 243, there were 120 administrators and 123 officers. The data collected were analyzed by the SPSS-X program. The results are concluded as follows.

1. The information sources from which the officials seek the information most are libraries or information centers of their working place. The information in Thai is sought at a moderate level. As for the information in English, only pamphlets and academic articles are used at a moderate level. Other sources of the information are used at a low level. In case of the sources of information both in Thai and English, a moderate level of seeking is found except for microfilms and data bases which have a low level. The officials also seek the information from individuals and mass media, both at a moderate level.

2. New book lists are used most by the officials to get access to the information in the library or information center whereas data bases are used least. Regarding seeking the information from individuals, the administrators obtain the information from seminars most while the officers from inquiries made to their colleagues most. The officials obtain the information on phone the least. As for the type of mass media, the officials get the information from reading newspaper most.

3. The most common problem encountered by the officials is that the information is not in one place but scattering all over and the information received is out-of-date.

4. The information is disseminated to prevent and control AIDS in every form at a moderate level except for propaganda made through radio programs and announcement made in villages which are found to be at a low level.

ภาควิชา.....บรรณารักษศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยคำแนะนำของ รองศาสตราจารย์ศรี จันทวิมล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาอย่างมาก ขอกราบขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลทิชา สุทธิรัตนกุล
นายแพทย์ จันทกรณ์ ชุติตำรงค์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ระเบียบ สุภาวีรี ผ.ศ.นันทา ชุนภักดี ผ.ศ.บุษบา กนกศิลป์ธรรม
คุณสาธิต จันทรวินิจ ที่ช่วยแนะนำและให้ความช่วยเหลือ

ขอขอบคุณ คุณดำรงค์ อุดลยฤทธิกุล คุณสมเกียรติ เพียรกิจสกุล คุณวิสิฐ ตั้งเคียงศิริศิลป์
คุณภาณุพันธ์ โอฬารกิจไพบูลย์ คุณธนาบูรณ์ ธัชศฤงคารสกุล คุณจำรัส แซ่หยาง คุณสุทธิศักดิ์ ปลัดสิงห์
คุณปฏิเวช เกตุคง น้อง ๆ คณะอักษรศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร คุณเปี่ยมสุข ทุงกาวิ คุณสิทธิวัติ กิตติสิทธิโอ คุณไพโรจน์ วิไลนุช ที่ให้ความช่วยเหลือ
มาโดยตลอด

ที่สำคัญขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ และคุณแม่ ที่ช่วยเหลือทางด้านการเงินในการทำ
วิทยานิพนธ์

พิทักษ์ ศิริวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
รายการตารางประกอบ.....	ฉ
รายการแผนภูมิประกอบ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมุติฐาน.....	4
ตัวแปรของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	6
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	7
คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
2. พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศและการเผยแพร่ความคุมและป้องกันโรคเอดส์...	9
ความหมายของสารนิเทศ.....	9
พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศ.....	10

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

2.	การใช้ประโยชน์จากสารนิเทศ.....	11
	แบบจำลองพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารนิเทศ.....	12
	การแสวงหาสารนิเทศของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ.....	15
	การเผยแพร่ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์.....	20
	ความเป็นมาของโรคเอดส์.....	21
	เชื้อที่เป็นสาเหตุ.....	22
	การระบาดของโรค.....	22
	การเผยแพร่โรคเอดส์.....	23
	กลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์.....	24
	การรักษาโรคเอดส์.....	25
	สถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทย.....	26
	การเผยแพร่ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ในประเทศไทย.....	26
	หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ ป้องกัน ควบคุมโรคเอดส์ในประเทศไทย....	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์.....	34
3.	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	36
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
	การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	38
	การแจกแบบสอบถาม.....	40
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4.	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
	รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
	ผลการศึกษาการใช้แหล่งสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข	53

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิธีการเข้าถึงสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	66
แหล่งสารนิเทศที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์	73
อุปสรรคในการแสวงหาสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์.....	81
ระดับของสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเผยแพร่ ป้องกัน และควบคุม โรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	85
5. สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ.....	107
รายการอ้างอิง.....	109
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม.....	116
ภาคผนวก ข. แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกระทรวงสาธารณสุข.....	131
ประวัติผู้เขียน.....	137

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	38
2. จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับกลับคืนมา	42
3. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามหน่วยงาน.....	45
4. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามระดับการจำแนกตำแหน่ง.....	47
5. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามอายุ.....	49
6. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	51
7. ประเภทของห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศที่ใช้ในการแสวงหาความรู้เรื่องโรคเอดส์.....	53
8. อัตราการใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	55
9. เวลาที่ใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	57
10. การทราบดีวิธีใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	59
11. การใช้แหล่งสารนิเทศจากห้องสมุด หรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวง สาธารณสุข.....	61
12. ระดับการใช้แหล่งสารนิเทศจากตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	64
13. ระดับการใช้แหล่งสารนิเทศจากสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	65
14. การเข้าถึงสารนิเทศในแหล่งจากห้องสมุด หรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่ กระทรวงสาธารณสุข.....	66
15. การเข้าถึงสารนิเทศในแหล่งจากตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	69
16. การเข้าถึงสารนิเทศในแหล่งจากสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	71
17. ระดับของแหล่งสารนิเทศจากห้องสมุด หรือศูนย์สารนิเทศที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ กระทรวงสาธารณสุข ได้รับสารนิเทศเรื่อง โรคเอดส์.....	73
18. ระดับของแหล่งสารนิเทศจากตัวบุคคลที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ได้รับสารนิเทศเรื่อง โรคเอดส์.....	75
19. ระดับของแหล่งสารนิเทศจากสื่อมวลชนที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ได้รับสารนิเทศเรื่อง โรคเอดส์.....	76

20.	องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้แหล่งสารนิเทศเรื่อง โรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	77
21.	แหล่งสารนิเทศที่เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ ตรงแก่ความต้องการและนำมาใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด.....	78
22.	ระดับสารนิเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	79
23.	อุปสรรคในการแสวงหาสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.	81
24.	ระดับของสารนิเทศเรื่องโรคเอดส์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเผยแพร่ ควบคุมและป้องกัน โรคเอดส์.....	85

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับกลับคืนมา	43
2. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามหน่วยงาน.....	46
3. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามระดับการจำแนกตำแหน่ง.....	48
4. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามอายุ.....	50
5. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	52
6. ประเภทของห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศที่ใช้ในการแสวงหาความรู้เรื่องโรคเอดส์.....	54
7. อัตราการใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	56
8. เวลาที่ใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	58
9. วิธีใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	60
10. การเข้าถึงสารนิเทศในแหล่งจากห้องสมุด หรือศูนย์สารนิเทศของเจ้าหน้าที่ กระทรวงสาธารณสุข.....	67
11. การเข้าถึงสารนิเทศในแหล่งจากตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	70
12. การเข้าถึงสารนิเทศในแหล่งจากสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข.....	72

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย